

Visiedocument vvoj

2023-2027

Inleiding

De VVOJ wil haar visie en strategie voor de komende vier jaar vastleggen in een visiedocument. Dit dient na goedkeuring door de ledenvergadering als basis voor de meerjarenbegroting, het meerjarenactiviteitenplan en de ledenwerving. Het geeft ook inzicht in het beleid van de VVOJ voor sponsors en andere partners.

Henk Bas van de Universiteit van Amsterdam heeft op verzoek van het VVOJ-bestuur met leden en andere relaties van de VVOJ gesproken en de resultaten van dit onderzoek vormen een belangrijke basis voor dit document.

De onderzoeksjournalistiek en de VVOJ

Het gaat goed met de onderzoeksjournalistiek in Nederland en Vlaanderen, de jury van de Loep wijst er elk jaar op in haar rapport. Zowel het aantal als de kwaliteit van de producties stijgt. Er is grote belangstelling onder jonge journalisten om onderzoeksjournalist te worden en ervaren vakgenoten noemen zich ook steeds vaker onderzoeksjournalist. Media werken vaker samen bij onderzoeksprojecten om zo de maatschappelijke impact van de onderzoeken te verhogen en de kosten te spreiden. Omdat de overtuiging groeit dat het publiek wil betalen voor 'eigen nieuws' dat met onderzoeksjournalistiek tot stand komt, leggen zowel landelijke als regionale media meer prioriteit bij onderzoeksjournalistiek. Daarbij opereren onderzoekscollectieven en andere samenwerkingsverbanden die zich puur op onderzoeksjournalistiek richten, zeer succesvol.

Tegelijkertijd is voor die onderzoeksprojecten wel vaak extra financiering noodzakelijk. Fondsen vervullen hierin een onmisbare rol, zowel internationaal, nationaal als lokaal. Bij slechts een gering (en slinkend)

aantal media kan onderzoeksjournalistiek worden verricht zonder externe financiering. Dit is ondanks het groeiend aantal fondsen een zorgwekkende ontwikkeling: het maakt de financiering van onderzoeksjournalistiek in toenemende mate afhankelijk van externe (politieke) besluitvorming bij fondsen, die vaak niet transparant zijn over dat proces. Subsidieregelingen zijn soms weinig effectief en efficiënt, ook omdat journalisten weinig bij de besluitvorming en vormgeving worden betrokken. Voor individuele (freelance) journalisten is het door de wildgroei aan mediafondsen vaak moeilijk en tijdrovend het juiste loket te vinden.

De VVOJ vertegenwoordigt het overgrote deel van de onderzoeks-journalisten werkzaam in de praktijk. Met deze democratische legitimatie zetten we ons in als pleitbezorger van onderzoeksjournalistiek, als lobbyorganisatie, als kennis- en scholingscentrum én als netwerk voor leden en potentiële leden.

We zijn een organisatie voor en door onderzoeksjournalisten, waarbij actieve leden de drijvende kracht vormen bij de activiteiten, ondersteund door een kleine staf. Dat is een kracht, maar ook een zwakte in een tijd dat de werkdruk in de journalistiek toeneemt.

Onze definitie van onderzoeksjournalistiek

We gaan bij de VVOJ uit van de definitie van onderzoeksjournalistiek zoals die in onze statuten staat gedefinieerd:

‘De vereniging stelt zich ten doel: het bevorderen van onderzoeksjournalistiek in het Nederlands taalgebied, waarbij onder onderzoeksjournalistiek wordt verstaan: kritische en diepgravende journalistiek.’

Daarin herkennen we drie vormen: de opsporende, de controlerende en de signalerende onderzoeksjournalistiek. Dit zijn dan ook de drie categorieën bij de Loeps, onze prijzen voor onderzoeksjournalistiek. Hierbij maakt het

niet uit voor welk Nederlandstalig medium het onderzoek is gedaan: landelijk, lokaal, hyperlokaal, voor print, online, radio, tv, podcast of boek. De VVOJ is daarom zowel de vereniging voor de ervaren onderzoeks-journalist als voor de student die voor het eerst onderzoek wil gaan doen; een club voor de fulltime onderzoeker én voor de journalist die overweegt om één zaak eens goed uit te zoeken – en natuurlijk voor de gepensioneerde collega die nu alle tijd heeft voor onderzoek. Juist voor een vereniging waarbij leren van elkaar hoog in het vaandel staat, is diversiteit een must. Op elk vlak.

Onze organisatie

De VVOJ is een ledenorganisatie van en door onderzoeksjournalisten. De activiteiten worden georganiseerd door de leden, ondersteund door een kleine staf. Voor elke prioriteit van de organisatie wordt een werkgroep of commissie gevormd, die samen met een bestuurder de activiteiten organiseert. Dat gebeurt nu bij de VVOJ Conferentie, de Loep, de Wob/Woo, de lokale en regionale onderzoeksjournalistiek (LROJ) en de jongerenactiviteiten en we willen die werkwijze uitbreiden naar de cafés, Vlaanderen en scholing.

De staf slaagt er de laatste jaren goed in om projectfinanciering te vinden voor al deze activiteiten. Desondanks blijft dit een onzekere basis en daarom gaan we het komende jaar ook op zoek naar organisatiefinanciering.

Onze prioriteiten

Door de instroom van veel nieuwe onderzoeksjournalisten neemt de behoefte aan scholing sterk toe. We hebben de ambitie om een coherent scholingsaanbod te organiseren voor nieuwkomers, voor ervaren journalisten die meer onderzoek willen doen en voor leidinggevenden. Ook willen we meer inzicht bieden in het aanbod van scholing voor onderzoeksjournalisten wereldwijd.

We zetten daarnaast in op het verbeteren van onze netwerkfunctie. Op de VVOJ Conferentie, de Loepuitreiking, de LROJ-bijeenkomsten, jongeren-avonden en (online) cafés zal daar meer aandacht voor zijn. We willen de samenwerking tussen onderzoeksjournalisten en de Vlaams- Nederlandse samenwerking bevorderen. We zullen ook inspirerende voorbeelden van onderzoeksjournalistiek nadrukkelijker onder de aandacht brengen.

We richten ons in de pleitbezorging en lobbyactiviteiten op onderwerpen die onderzoeksjournalisten aangaan, zoals de openbaarheid van overheidsinformatie en de financiering van onderzoeksjournalistiek. We zitten aan tafel en roeren ons in het publieke debat. Door de opbrengsten van onderzoeksjournalistiek in geld uit te drukken, kunnen we het belang van onderzoeksjournalistiek onderstrepen en onze lobby voor meer steun intensiveren. Als voorbeeld: in 2020 [becijferde](#) de Noorse econoom en emeritus hoogleraar Peter Gottschalk aan de hand van 405 veroordelingen wegens witteboordencriminaliteit dat liefst 25 procent daarvan was aangekaart door onderzoeksjournalisten en slechts 4 procent door accountants.

Op meer algemeen journalistieke onderwerpen sluiten we ons aan bij activiteiten van de NVJ en de VVJ.

Onze activiteiten

Onze activiteiten concentreren zich rond de drie hiervoor genoemde prioriteiten:

1. vergroting van onze kennisfunctie
2. verbeteren van onze netwerkfunctie
3. versterking van onze lobbyfunctie

Onze prioriteiten voor de komende twee jaar:

Kennis

Scholing & training

Veel jonge aanstormende journalisten willen onderzoeksjournalist worden. Tegelijkertijd willen meer ervaren journalisten vaker onderzoekstechnieken toepassen en ervaren onderzoeksjournalisten zoeken naar vernieuwing in het vak. Voor al deze groepen willen we een scholingsaanbod creëren. Met de Vrije Universiteit (VU) in Amsterdam zijn we daarom in overleg over het creëren van een afstudeerrichting onderzoeksjournalistiek binnen de Master Journalistiek. Hierbij wordt ook samenwerking gezocht met de VU in Brussel.

Met de VU voeren we intensief overleg over het creëren van een bijzondere leerstoel onderzoeksjournalistiek om enerzijds het wetenschappelijk karakter van de afstudeerrichting te waarborgen en anderzijds de (wetenschappelijke) reflectie op ons vak te stimuleren. Dit kan ook door het creëren van zogenaamde 'buitenpromovendi', die in deeltijd op onderzoeksjournalistiek kunnen promoveren. Ook met de VU in Brussel zijn we hierover in overleg en met andere hogescholen/universiteiten zouden we dergelijke samenwerkingsverbanden eveneens kunnen aangaan.

Met de NVJ zetten we daarnaast de 'Zoek Het Uit'-trainingen voort voor leidinggevenden en ervaren journalisten. Het project Zoek Het Uit is ontstaan vanuit de gedeelde ambitie van de NVJ Academy en de VVOJ om 'een ecosysteem te bouwen voor onderzoeksjournalistiek'. Daaruit is een samenwerkingsverband ontstaan om een matrix van cursussen te ontwikkelen voor beginnende, gevorderde en leidinggevende onderzoeksjournalisten.

Nieuwe ontwikkelingen in het vak, zoals 'open source intelligence' (OSINT), volgen we op de voet. Hierover organiseren we open avonden (cafés), masterclasses en sessies op de jaarlijkse VVOJ Conferentie, waar de voorlopers in het vak vertellen over hun methoden en projecten.

Handboek

In 2009 is een (hand)boek over onderzoeksjournalistiek verschenen, dat nodig aan vernieuwing toe is. We zijn daarom in gesprek met een uitgever en verschillende fondsen om een nieuw handboek te laten verschijnen. Het moet een praktisch en rijk handboek worden voor onderzoeksjournalisten in Vlaanderen en Nederland, dat de recentste methoden en technieken bespreekt in de vorm van concrete stappen, checklijsten en voorbeelden uit de praktijk. Een houvast voor beginnende onderzoeksjournalisten en een naslagwerk voor ervaren speurders. Geschreven door een keur aan praktiserende onderzoeksjournalisten, die hun sporen hebben verdiend met hun specialisme en/of in het onderwijs. Het boek, dat zowel in papieren vorm als online zal verschijnen, wordt uitgegeven onder verantwoordelijkheid van de VVOJ als officieel handboek van de vereniging. Verschillende opleidingen in Vlaanderen en Nederland kunnen het boek als leidraad nemen voor hun onderzoeksjournalistieke onderwijs, fondsen kunnen het gebruiken om hun klanten betere aanvragen te laten indienen.

Staat van de Onderzoeksjournalistiek

De VVOJ bestaat dit jaar twintig jaar en dat is een mooie aanleiding om een onderzoek dat twintig jaar geleden is gedaan, te actualiseren. We hebben de Universiteit Leiden gevraagd een dergelijk onderzoek voor ons op te tuigen, een onderzoek naar kansen en uitdagingen voor de onderzoeksjournalistiek. Eerst zullen in Nederland en Vlaanderen interviews worden afgenomen onder onderzoeksjournalisten en redacties van diverse pluimage om zo de gewenste scope van het onderzoek helder te krijgen. Ook zal een inventarisatie worden gemaakt van het aantal onderzoeks-

journalisten in Vlaanderen en Nederland en vervolgens wordt er een survey uitgezet onder de beroepsgroep. Specifieke thema's zijn de lokale en regionale onderzoeksjournalistiek, samenwerkingsverbanden, diversiteit/inclusiviteit en nieuwe onderzoeksmethoden en -technieken. De resulterende inzichten moeten een goed beeld opleveren van de staat van de onderzoeksjournalistiek in Nederland en Vlaanderen anno 2022. De resultaten kunnen zowel voor de VVOJ als voor overheid en fondsen worden gebruikt om de komende jaren richting te geven aan activiteiten.

Netwerk

De VVOJ is van oorsprong een netwerkorganisatie, gericht op het samenbrengen van belanghebbenden binnen en buiten de onderzoeksjournalistiek. 'De VVOJ als ontmoetingsplek waar journalisten van elkaar leren, elkaar inspireren en eventuele samenwerkingen opzetten', was de achterliggende gedachte.

Dat is van belang voor zowel ervaren journalisten, die daarmee hun onderzoeksjournalistiek bestendigen en optimaliseren, als voor beginnende journalisten, die dankzij dat netwerk hun eerste stappen in de onderzoeksjournalistiek zetten en erdoor gecoacht en geïnspireerd kunnen worden. Voor menig beginnende journalist is de VVOJ de eerste of een belangrijke opstap geweest in het onderzoeksjournalistieke deel van hun loopbaan.

Voor externe belanghebbenden, zoals de overheid en diverse fondsen, is die netwerkfunctie belangrijk om voeling te blijven houden met de onderzoeksjournalistiek in Nederland, Vlaanderen en de wereld.

De netwerkfunctie blijft dan ook, naast kennisoverdracht en belangenvertegenwoordiging, een van de belangrijke pijlers van de

vereniging. Het overkoepelende doel van de vereniging is om die rol continu te verbeteren, te versterken en uit te breiden.

Netwerk: basis

Leden

De leden zijn de basis voor dat netwerk. Hoe meer leden, hoe waardevoller het netwerk en hoe sterker de netwerkeffecten. Het doel is dan ook om het ledenaantal structureel op te krikken. Dat aantal bleef de afgelopen jaren stabiel, maar het zit de laatste twee jaar in de lift dankzij het succes van bestaande activiteiten als de VVOJ Conferentie, de Avond van de Onderzoeksjournalistiek en de lancering van nieuwe initiatieven als de Coronatrainingen of masterclasses. De bestaande activiteiten vormen de basiswaarden, de reden waarvoor veel leden bij de VVOJ komen. Die activiteiten wil de vereniging elk jaar weer beter maken en breder uitdragen. Daarnaast is er ruimte om bijkomende activiteiten of diensten op te zetten en zo de meerwaarde voor de leden te vergroten.

Externe partners

Behalve de uitbreiding van het netwerk van en tussen de eigen leden wil de VVOJ ook de banden met externe partijen aanhalen. De voornaamste daarvan zijn de universiteiten en hogescholen met journalistieke opleidingen, organisaties en stichtingen die financiering en journalistieke beurzen verschaffen en andere journalistieke verenigingen. De VVOJ streeft er de komende jaren naar de banden met die mogelijke partners nauwer aan te halen en waar mogelijk samen te werken om zaken te organiseren.

De VVOJ wil een brug slaan tussen haar leden en die externe partner. Zo is de vereniging het best geplaatst om haar leden wegwijs te maken door de talloze journalistieke beurzen en financieringsmogelijkheden in Nederland

en Vlaanderen. Ze geeft bijvoorbeeld nu al incidenteel advies en coaching aan journalisten die een beursaanvraag aan het schrijven zijn.

Voor de financiering en organisatie van de jaarlijkse conferentie zijn mediabedrijven en publieke media-organisaties belangrijke partners. We streven ernaar die rol door te trekken naar andere activiteiten, vooral omdat het steeds lastiger wordt om fondsen aan te trekken als verenigingssponsor. Financiering door mediabedrijven en -organisaties heeft als voordeel dat die meer geworteld is in het journalistieke werkveld en de VVOJ minder kwetsbaar is als een financier wegvalt.

Publieke en private fondsen blijven een belangrijke rol spelen in het financieren van projecten en activiteiten en zijn daarmee belangrijke partners voor de VVOJ.

Vrijwilligers

Daarnaast is voor de VVOJ een schare aan vrijwilligers cruciaal voor het functioneren van de vereniging. Momenteel bestaat die schare uit een vaste groep van mensen die zich al sinds enkele jaren voor een bepaalde activiteit inzetten. Daar zijn de laatste drie jaar slechts mondjesmaat nieuwe mensen bijgekomen. De vereniging wil het aantal actieve vrijwilligers verder uitbreiden, opdat niet steeds dezelfde mensen worden ingezet.

Cruciaal om vrijwilligers te binden is dat er voor hen ook waarde valt te halen uit het werk dat ze voor de vereniging doen. Per activiteit zal de VVOJ explicieter moeten benadrukken wat die waarde voor vrijwilligers is, om hen daarmee beter te kunnen binden.

Netwerk: activiteiten

De VVOJ heeft tal van activiteiten die vooral rond de netwerkfunctie draaien, zoals de Avond van de Onderzoeksjournalistiek. Die taak valt echter deels samen met een aantal activiteiten die zich vooral op kennisoverdracht richten, zoals de VVOJ Conferentie en de cafés. Daarnaast is het belangrijk onderscheid te maken tussen het online netwerken en het netwerken in levenden lijve.

Avond van de Onderzoeksjournalistiek

De uitreiking van de Loep tijdens de Avond van de Onderzoeksjournalistiek is de voornaamste activiteit gericht op het live netwerken van en onder de VVOJ-leden en aanverwanten. Het doel van de vereniging is dan ook om zowel de inzendingen voor de Loep als het aantal deelnemers aan de Avond op te krikken.

Conferentie

Ook aan de jaarlijkse VVOJ Conferentie is een belangrijk netwerkelement verbonden. Voor sommige deelnemers zijn de babbels en ontmoetingen in de wandelgangen even waardevol als de inhoud van de keynotes, debatten, presentatie en workshops. Dus ook vanuit netwerkoogpunt is het een logisch doel om steeds meer leden en andere deelnemers naar de conferentie te krijgen.

LROJ

Hetzelfde geldt voor de jaarlijkse dag rond lokale en regionale onderzoeksjournalistiek, de LROJ. De inhoud staat daar voorop, maar het contact tussen deelnemers onderling is eveneens belangrijk.

De VVOJ wil in de komende jaren vier LROJ-sessies per jaar op verschillende plaatsen organiseren – ook met de bedoeling het aantal deelnemers per sessie geleidelijk te vergroten.

Omdat de regionale onderzoeksjournalistiek veel minder ver staat in Vlaanderen dan in Nederland, zal de VVOJ een van die sessies in Vlaanderen houden en een Nederlandse regionale onderzoeksredactie uitnodigen om Vlaamse collega's te inspireren en te adviseren.

Jongerendag

Nieuw bloed is voor elke vereniging van belang. Daar speelt de jongerendag op in, zowel met een inhoudelijke component als met de belangrijke netwerkfunctie.

Cafés

In aanloop naar de Avond van Onderzoeksjournalistiek organiseert de VVOJ zogenaamde cafés, waarin de journalisten van de genomineerde producties hun verhaal komen vertellen. Voor corona waren die cafés live, daarna werden ze digitaal, maar nog altijd werden ze goed 'bezocht'. Als we ervoor kiezen de cafés weer live te houden, dan is ook daar weer veel ruimte voor netwerken.

Netwerk: online & communicatie

De VVOJ zal het online gedeelte van haar netwerkfunctie de komende jaren verbeteren en uitbreiden. Het heeft daarvoor advies ingewonnen en een strategie laten uitstippelen door een gespecialiseerd communicatie-bureau.

De laatste twee jaar zijn er belangrijke stappen gezet, met onder meer een nieuwe website en een nieuwe online communicatiestrategie. Die laatste

zet enerzijds de doelgroepen op een rij en anderzijds de kanalen waarlangs die kunnen worden bereikt.

Die doelgroepen zijn in de eerste plaats beginnende en ervaren onderzoeksjournalisten, gevolgd door overheden, mediaorganisaties en sponsors/financiers.

De communicatiestrategie helpt de vereniging om de juiste communicatiekanalen in te zetten om die verschillende doelgroepen te bereiken.

Website

De vernieuwde website is het voornaamste online kanaal waarmee de vereniging in contact staat met haar leden en de buitenwereld. Voorlopig dient die vooral om nieuws van de VVOJ zelf te communiceren en activiteiten aan te kondigen. Dat wordt vooral door de bureaumedewerkers gedaan.

De bedoeling is om dat structureel uit te breiden naar meer inhoudelijke communicatie over onderzoeksjournalistiek in Nederland, Vlaanderen en de rest van de wereld. Daarvoor dient er een soort redactieraad te komen, die zulke items – artikelen, links naar artikelen, nieuws, analyses, onderzoek et cetera – over onderzoeksjournalistiek aanbrengt en die aangereikte inhoud vanuit het VVOJ-netwerk en daarbuiten beoordeelt en plaatst.

Nieuwsbrief

Voor de nieuwsbrief geldt hetzelfde als voor de website. Die dient nu voornamelijk voor verenigingsgerelateerde dienstmededelingen. Dat moet worden uitgebreid naar meer inhoudelijke boodschappen.

Als de reguliere nieuwsbrief is uitgebreid met andere inhoud en daardoor beter wordt gelezen, dan willen we gaan kijken of we de nieuwsbrief kunnen

verrijken met thematische segmenten rond bijvoorbeeld datajournalistiek of Wob-nieuws. Het kan ook zijn dat we aanleiding zien om met aparte thematische nieuwsbrieven te starten.

Sociale media

De vereniging gebruikt de verschillende sociale media nu vooral om verenigingsnieuws te communiceren.

De communicatiestrategie vat ook het plan op om via de verschillende socialemediaplatformen open en gesloten communities te lanceren en zo de netwerkfunctie online verder aan te zwengelen. De bedoeling daarvan is om leden te activeren, een gemeenschapsgevoel te scheppen en het bewustzijn rond de vereniging te vergroten.

Lobby

We hebben met de NVJ de afspraak dat bij lobbyactiviteiten in Nederland de VVOJ de kartrekker is als het specifiek om onderzoeksjournalistiek gaat, de vakbond is dat bij meer algemeen journalistieke onderwerpen. Zo treedt de NVJ bijvoorbeeld op de voorgrond bij alles rond Pers Veilig en is de VVOJ met de Wob-werkgroep zeer actief rond de Wob en de Woo¹. Ook voor wat betreft de besteding van de 5 tot 7 miljoen euro die jaarlijks door de Nederlandse overheid aan onderzoeksjournalistiek wordt besteed, is de VVOJ leidend in de lobby. We streven ernaar gezamenlijk op te trekken met de NVJ, al is dat niet altijd een must. Er kunnen ook verschillende inzichten of visies zijn. In Vlaanderen streven we ernaar met de VVJ vergelijkbare afspraken te maken. Voor de lobby in Vlaanderen zal naar verwachting de Staat van de Onderzoeksjournalistiek 2022 de nodige aanknopingspunten bieden.

---

¹ Bijlage 1 bevat meer informatie over de Woo-werkgroep.

Tegelijkertijd doemen hier ook de beperkingen op van een vrijwilligersorganisatie met een klein stafbureau. Bij de overgang van Wob naar Woo hebben we maximaal invloed kunnen uitoefenen door een werkgroep met actieve leden, die vaak bij hun eigen medium de Wob-deskundigen waren. Dit is echter niet bij elk onderwerp haalbaar. De besteding van die 5 tot 7 miljoen euro aan overheidsgeld voor onderzoeksjournalistiek is bijvoorbeeld veel moeilijker op deze manier te beïnvloeden.

We onderzoeken daarom de mogelijkheden om onze lobbyactiviteiten rond dergelijke onderwerpen te professionaliseren.

Bijlage 1: Woo-werkgroep

De werkgroep bundelt journalistieke deskundigheid op het gebied van de Wet open overheid (Woo) en stelt zichzelf twee doelen.

Ten eerste beoogt de werkgroep het journalistieke gebruik van de openbaarheidswetgeving te stimuleren en te bevorderen. Ten tweede wil zij invloed uitoefenen om de wet- en regelgeving rond de transparantie van overheidshandelen en de toepassing van die wet- en regelgeving in de praktijk zo veel mogelijk ten goede te laten komen van de onderzoeksjournalistiek.

Gebruik van de Woo door journalisten wordt gestimuleerd door het organiseren van sessies op de jaarlijkse VVOJ-conferentie en verspreid over het jaar gehouden VVOJ-café's over Woo-gerelateerde onderwerpen. Ook onderhoudt de werkgroep de Woo-pagina's op de VVOJ-website. De rubriek 'Uitgelicht' daar doet op gezette tijden verslag van actuele ontwikkelingen en belicht resultaten van succesvolle Woo-trajecten, de sectie 'Interviews' laat Woo-professionals aan het woord – collega's, maar ook Woo-ambtenaren, vertegenwoordigers van de rechterlijke macht en andere juridisch deskundigen. De rubriek 'Tips' behoeft geen toelichting.

Om journalisten te helpen bij toepassing van de Woo is door de werkgroep de Woo-generator ontwikkeld, een onlinetool waarmee semi-geautomatiseerd een adequaat Woo-verzoek kan worden geformuleerd. Daarmee is de eerste mogelijke drempel voor een Woo-verzoek voor een ieder snel te nemen.

De tweede doelstelling betreft het streven om de Woo maximaal effectief te laten zijn ten behoeve van de journalistiek, maar het gaat even goed om het bestrijden van obstructies. Helaas moet worden vastgesteld dat, in

weerwil van uitspraken van politici en bestuurders over de vanzelfsprekende noodzaak van bestuurlijke transparantie, overheidsorganisaties in praktijk vaak liever geen pottenkijkers hebben. Dat was al zo onder de Wet openbaarheid van bestuur (van kracht tot 1 mei 2022) en vooralsnog zijn er nauwelijks tekenen dat dit met de Wet open overheid (sinds 1 mei 2022) anders is.

De Woo-werkgroep tracht tegenmacht te organiseren. Onder meer door Woo-experts van verschillende media bijeen te brengen en een platform te bieden voor het uitwisselen van ervaringen en eventueel het coördineren van (hoger) beroepszaken bij rechtbank en Raad van State, met als inzet het verkrijgen van jurisprudentie die paal en perk stelt aan voor de journalistiek negatieve ontwikkelingen.

Ook het bijna stelselmatig overschrijden van beslistermijnen door bestuursorganen blijft aandacht vragen. In toenemende mate leggen zij gerechtelijke uitspraken naast zich neer en betalen liever een dwangsom. Niet alleen bestuursorganen zijn traag, ook rechtbanken laten lang op zich wachten wanneer beroep is ingesteld tegen dralende bestuursorganen. De werkgroep monitort deze gang van zaken en zoekt manieren om hier verandering in te brengen.

Met de Woo is er voor journalisten naast het gerechtelijke traject een nieuw mogelijkheid geïntroduceerd om kwalijke afhandeling van verzoeken aanhangig te maken. Dat is de klachtenprocedure bij het nieuwe onafhankelijke Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding (ACOI). De eerste ervaringen hebben bij de Woo-werkgroep tot de verwachting geleid dat het ACOI voor de journalistiek van substantiële betekenis kan zijn. De werkgroep zal ook deze ontwikkelingen nauwgezet volgen.

De VVOJ werkt – waar nodig – samen met partijen die ook meer transparanties van overheidsinstanties willen bevorderen, zoals Open State Foundation, de Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ), het Genootschap van Hoofdredacteuren en SPOON: Samenwerking Passieve Openbaarmaking Overheidsinformatie Nederland.